

❑ **Ölkəmizdə qeyri-neft sektorunun inkişaf etdirilməsi ilə bağlı həyata keçirilən tədbirlər çərçivəsində digər sahələrlə yanaşı, pambıqçılığın da inkişaf etdirilməsi dövlətin aqrar siyasətinin prioritet vəzifələrindən biridir. Bu il respublika üzrə ötən ilkindən 3 dəfə çox – 50 min hektar sahədə pambıq əkilməsi qarara alınıb.**

Dövlətimizin başçısı bu qədər ərazidə pambıq tarlalarının salınmasını artıq səlahiyyətli şəxslərin qarşısında vəzifə olaraq qoyub. Bundan əlavə, Prezident İlham Əliyev Nazirlər Kabinetinin 2016-cı ilin birinci yarısının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunan iclasında bildirmişdir ki, ölkəyə valyuta axınına təmin etmək üçün pambıq istehsalı artırılmalıdır.

Artıq pambıq əkini üzrə respublikanın 24 rayonunda torpaq mülkiyyətçiləri ilə 52 min 120 hektar üzrə müqavilə bağlanmışdır. Fermerlər artıq becərmə işlərini davam etdirirlər. Kənd təsərrüfatının bu sahəsində işlə təmin olunanların sayı 5774 nəfər təşkil edib. Ölkə rəhbərinin bu sahəyə xüsusi diqqət yetirməsi, həmçinin məhsulun alışı qiymətinin artırılması ilə bağlı göstəriş verməsi pambıqçılıqla məşğul olan fermerlərə stimül yaradıb.

Azərbaycanda pambıqçılığın inkişafı üçün əlverişli şərait var. Bu strateji məhsulun əkilib-becərməsində respublikamız dünyanın pambıqçılıq ölkələrindən biri kimi tarixə düşüb. Mövcud iqlim şəraiti və digər amillər fonunda mütəxəssislərin hesablamalarına görə, Azərbaycanda hər hektardan orta hesabla 2 tona yaxın pambıq toplamaq mümkündür. Dünyanın əksər ölkələrində bu göstərici 1 tondan artıq deyil. Statistik məlumatlar da təsdiqləyir ki, dünyanın aparıcı pambıqçılıq ölkələrində məhsuldarlıq Azərbaycanla müqayisədə xeyli aşağıdır. Məsələn, ABŞ-da hər hektardan məhsuldarlıq

orta hesabla 0,9 ton, Çində isə 1,3 ton ətrafında dəyişir. Respublikanın pambıqçılıq bölgələrində bu bitkinin becərməsinə aid yüz illərlə böyük təcrübə toplanmış, yaxşı ənənə yaranmışdır.

Dünyada pambığın ən böyük istehsalçısı olan Çin, Pakistan və Hindistan dövlətləri hesab olunur. Hazırda dünya üzrə illik 25-26 milyon ton pambıq istehsalının 60 faizdən çoxu məhz bu ölkələrin payına düşür. Azərbaycan da pambıq istehsalına görə keçmiş İttifaq respublikaları ilə müqayisədə öncül yerlərdən birini tuturdu. SSRİ-nin süqutundan sonra dövlət müstəqilliyini bərpa edən Azərbaycanda bir sıra sahələr kimi pambıqçılıq da gözdən düşdü. Ölkəyə külli miqdarda valyuta gətirən sahənin inkişafı ildən-ilə gerilədi.

Müstəqilliyimizin ilk illərində hakimiyyəti ələ alan dövlət idarəçiliyində heç bir təcrübəsi olmayan neçir rəhbərlər kənd təsərrüfatının inkişafını tamamilə unudular. Başları hakimiyyətdə birinci olmağa qarışanlar bir vaxt onda ayıldılar ki, artıq "Lələ köçüb, yurdu qalıb". Artıq kənd təsərrüfatı, o cümlədən strateji sahə hesab edilən pambıqçılıq məhv olub. Halbuki, bir vaxtlar Azərbaycanda pambıq istehsalı bir milyon tona çatmışdı.

XX əsrin ikinci yarısından, ulu öndərimiz Heydər Əliyevin rəhbərliyi dövründə respublikamızda pambıqçılıq çox sürətlə inkişaf etdirilmiş, ölkədə illik pambıq istehsalı bir milyon tona çatdırılmışdır. 1969-cu ildə ümummilli lider Heydər Əliyevin hakimiyyətə

gəlişi ilə aqrar sektorda əkinçilik və heyvandarlığın, ilk növbədə isə pambıqçılığın inkişafı üçün konkret tədbirlər planı işlənib hazırlandı. 1970-ci ildən başlayaraq, pambıq istehsalı və satışı planları artıqlaması ilə yerinə yetirilməyə başlandı. 1969-cu ildə 162 min ton pambıq təhvil verildiyi halda, 1976-cı ildə bu göstərici 412 min ton olmuşdur.

Ulu öndər Heydər Əliyevin dövlət idarəçiliyindəki zəngin təcrübəsi, ölkənin iqtisadiyyatına, aqrar sahəyə xüsusi diqqət və qayğısı sayəsində 1969-1982-ci illərdə pambıqçılıqda məhsuldarlıq təqribən 10 dəfə yüksəlmişdi. Bu illərdə kənd təsərrüfatında pambıqçılığın xüsusi çəkisi artmış, ixtisaslaşma, mərkəzləşdirmə həyata keçirilmiş və maddi-texniki baza daha da möhkəmləndirilmişdir.

Pambıqçılığın dinamik inkişafının elmi əsaslarla nizamlanması daim diqqətdə saxlayan ulu öndər bu sahənin inkişafına hər cür qayğı göstərir, pambıqçılıq bölgələrinin hamısında uğurlu fəaliyyət üçün əlverişli mühit yaradırdı. O, alimlərin yaradıcı əməyini də çox yüksək qiymətləndirir, bütün elmi-tədqiqat institutlarının, xüsusilə pambıqçılıqla məşğul olan elmi müəssisələrin məhsuldar elmi fəaliyyəti üçün tələb

Azərbaycanda "ağ qızıl" büsbütün unuduldu. Pambıq sahələri ildən-ilə azaldı. Son on ildə pambıq istehsalı 7 dəfədən çox aşağı düşüb. Kənd Təsərrüfatı Nazirliyindən verilən məlumata görə, 2013-cü ildə ölkə üzrə cəmi 23 min hektar sahədə pambıq əkilmiş və təxminən 28 min ton məhsul yığılmışdır. Halbuki, yaxın keçmişdə - 2005-ci ildə Azərbaycanda 200 min tondan çox pambıq yetişdirilmişdir. Bir vaxtlar Azərbaycanda bir milyon tondan artıq pambıq istehsal olunduğunu nəzərə alsaq, demək, hazırda ölkəmizdə imkanlardan, ən azı, 36 dəfə az pambıq istehsal

mərkəzində saxladığı sahələrdən birinə çevrilib. Bu sahənin inkişaf etdirilməsi ilə həm daxili tələbatı ödəmək, həm də məhsulu xaricə ixrac etməklə ölkəyə maliyyə axınına təmin etmək mümkündür. Bu strateji sahənin yenidən əsaslı surətdə inkişafı üçün artıq tədbirlər planı da hazırlanıb. Kənd təsərrüfatının ən zəruri bir sahəsi kimi və əsas ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş pambıqçılığın inkişafına dövlət səviyyəsində göstərilən diqqət, Prezidentimiz İlham Əliyev tərəfindən ciddi nəzarətə götürülüb. Ölkə rəhbərinin "Pambıqçılıq haqqında" Azərbaycan

lara çıxarmaq üçün gərək səylər göstərək. Ancaq pambıq məhsulunu birjalarda satmaq üçün heç bir problem yoxdur. Vaxtilə ulu öndər Heydər Əliyevin zəhməti, səyləri nəticəsində pambığın istehsalı Azərbaycanda bir milyon tona qalxmışdı. O, 1969-cu ildə hakimiyyətə gələndə, indi mənim dəqiq yadımda deyil, təqribən 100 min, 200 min ton pambıq istehsal olunurdu. Sonralar isə bir milyon, ildə orta hesabla 800 min, 900 min ton pambıq istehsal edilirdi".

Hazırda bələdiyyələrin və dövlətin sərəncamlarında 3,5 milyon hektara yaxın kənd təsərrüfatına yararlı torpaq fon-

"Ağ qızıl"ın əvvəlki şöhrəti qaytarılır

Ümummilli liderimizin pambıqçılığa böyük üstünlük verməsi insanların həyat səviyyəsinin yüksəlməsində də böyük rol oynayırdı. Həmin illərin adlı-sanlı əmək adamları məhz pambıqçılıq sayəsində qazandıqları uğurlara görə ən yüksək mükafatlara, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı kimi adlara layiq görülmüşdülər. Heydər Əliyev pambıqçılığın çox gəlirli sahə olduğunu bildirmiş və bu sahənin daim inkişaf etdirilməsini tövsiyə etmişdir: "Pambıqçılıq çox faydalı sahədir, bu sahə yaşamaq və inkişaf etdirilməlidir".

Pambıqçılığın dinamik inkişafının elmi əsaslarla nizamlanması daim diqqətdə saxlayan ulu öndər bu sahənin inkişafına hər cür qayğı göstərir, pambıqçılıq bölgələrinin hamısında uğurlu fəaliyyət üçün əlverişli mühit yaradırdı. O, alimlərin yaradıcı əməyini də çox yüksək qiymətləndirir, bütün elmi-tədqiqat institutlarının, xüsusilə pambıqçılıqla məşğul olan elmi müəssisələrin məhsuldar elmi fəaliyyəti üçün tələb

olunan maddi-texniki bazanın yaradılmasını daim nəzarətdə saxlayırdı.

Ulu öndərimiz tərəfindən pambıqçılığın inkişaf etdirilməsi keçmiş kolxoz və sovxozların iqtisadiyyatının möhkəmləndirilməsinə, kənd zəhmətkeşlərinin maddi rifah halının yaxşılaşdırılmasına böyük təsir göstərmişdir. 1969-cu ildə pambıqçılıqdan 150 milyon manat götürüldüyü halda, 1976-cı ildə bu rəqəm 350 milyon manat olmuşdur. 1970-1976-cı illərdə kolxoz və sovxozlar pambıqdan 2 milyard manat gəlir əldə etmişdilər.

Pambıq aran rayonlarında əhalinin əsas gəlir mənbəyi idi. Bu məhsuldan əldə olunan gəlir hesabına, kəndlərimizdə geniş abadlaşdırma işləri aparılmış, maddi-texniki baza möhkəmləndirilmiş, əhalinin maddi rifah halı yüksəlmişdir.

Bəs nədən belə bir strateji sahə, ölkəyə külli miqdarda valyuta gətirən pambıqçılıq ildən-ilə gözdən düşdü? Bir vaxt pambıqçı qadınların əməyinə şeirlər, mahnılar həsr edilən, filmlər çəkilən

edilir.

Pambıqçılıq sahəsindəki bu uğursuzluq və geriləməni bəzi hallarda postsovet dövründə baş vermiş mülkiyyət dəyişikliyi ilə əsaslandırılır. Guya, torpaq sahələri özəlləşdirildi, kəndlərin bütün torpaqlarını nəzarətdə saxlayan iri kolxozlar və sovxozlar ləğv edildi. Bundan sonra kiçik torpaq payçıları üçün pambıq əkmək o qədər də sərfəli olmadı və pambıqçılıq getdikcə gerilədi. Təbii ki, bütün bunlar bəhanədir. Çünki eyni proses pambıqçılıq sahəsində ad qazanmış Özbəkistanda da baş vermişdi. Ancaq bu ölkədə pambıq istehsalı 2005-ci ilə müqayisədə 2,8 dəfə artıb. Ötən illərdə Özbəkistanda 3,35 milyon ton pambıq yığılıb, səkkiz il qabaq isə bu göstərici 1,2 milyon ton idi. Mütəxəssislərin qənaətinə görə, 2013-cü ildə dünyada istehsal olunan pambığın 15 faizi Özbəkistanın payına düşmüşdür.

Artıq Azərbaycanda pambıqçılıq dövlətin diqqət

Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi və qanunun tətbiqi ilə bağlı əlavə tədbirlər barədə imzaladığı fərmanlar bu strateji sahənin inkişafına ciddi stimül yaradıb.

Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Nazirlər Kabinetinin 2016-cı ilin birinci yarımının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunan iclasında dövlətimizin başçısı pambıqçılığın inkişafı üçün ciddi tapşırıqlar verib. Kənd təsərrüfatının bu sahəsinin çox gəlirli olduğunu diqqətə çatdıran Prezident İlham Əliyev demişdir ki, kənd təsərrüfatının sürətlə inkişaf edən sektorları, ilk növbədə pambıqçılıq inkişaf etdirilməlidir: "Çünki pambıq elə məhsuldur ki, onun üçün bazar axtarmağa ehtiyac yoxdur. İndi dünyada bazarlar uğrunda mübarizə gedir. Xüsusilə, son vaxtlar sanksiyalarla əlaqədar müəyyən bazarlar bəzi məhsullar üçün bağlanmışdır. Əlbəttə ki, bunun bizə aidiyyəti yoxdur. Ancaq indi biz öz kənd təsərrüfatı məhsullarımızı başqa bazar-

du var. Bu, özəl fondan az qala 3 dəfə çoxdur. Bütün bunlar göstirir ki, "ağ qızıl"ın əvvəlki şöhrətini qaytarmaq mümkündür. Bu istiqamətdə həyata keçirilən tədbirlər öz bəhrəsini verəcək və pambıq istehsalının artırılması ölkəyə külli miqdarda valyuta gətirəcək.

Prezident İlham Əliyev regionlara səfəri zamanı ictimaiyyətin nümayəndələri ilə keçirdiyi görüşlərdə də pambıqçılığın inkişafının diqqət mərkəzində saxlanılacağını bildirmişdir. Dövlət başçısı qeyd etmişdir ki, pambıq dünya bazarında satılır, onun xarici bazarda satışı ilə bağlı hər hansı problem yoxdur. Dövlətimizin başçısı artıq pambıqçılığın inkişafı ilə bağlı lazımı addımların atıldığını da bildirmişdir: "Mən statistikaya baxdım. Keçən il cəmi 35 min ton pambıq istehsal olunub. Bu il 50 min hektarda pambıq əkiləcək. Əkin başlayıb və biz ən azı 100 min ton məhsul gözləyirik. Yəni, keçən ildən fərqli olaraq 3 dəfə çox".

*Əliqismət BƏDƏLOV,
Xalq qəzeti"*